

הלכות סוכה סימן תרל"א

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ט]

ג'גון שְׁטִיפֵת קְצֵרוֹת⁽⁹⁾ וכו', בַּפֶּסֶח אֶפְלוּ בַּקִּלְיוֹ⁽¹⁰⁾.

(9) ולענין נטילת ידים לסעודה בתוך הסוכה, כתב הערוך השלחן (ס"ד) שטוב שיטול מחוץ לסוכה, וכן דעת הגרי"מ פיינשטיין (ש"ת רבבות אפרים ח"א סי' תכ"א אות יח, ח"ד סי' קנ"ג אות יז) שאין ליטול בסוכה, כשם שאין נוטלים בטלון הבית. מאידך, הגרי"ח קניבסקי כתב (סוכה בהלכתה הוספות ומלואים לעמ' 102) שכמוזמנה שהחורא נטל את ידיו בסוכה, וכן דעת הגרי"ח קרליץ (חוט שני סוכות עמ' רל"ח) שמותר, אלא אם כן מניחים בסוכה מיכל גדול עבור נטילת ידים, שבוה יש לראות אם אינו גורם לבזיון הסוכה. ולענין דין קידוש במקום סעודה כשירוצא מהסוכה כדי ליטול את ידיו בין הקידוש לסעודה, ראה מה שכתבנו לקמן (סי' תרמ"ג ס"ק ט).

ולענין נטילת ידים שחרית בסוכה, כתב הערוך השלחן (שם) שמותר מפני שמוכרח ליטול מיד בשמעתעורר בסמוך למשתה, אך מיד לאחר מכן יוציא את מי הנטילה מהסוכה. ודעת הגרי"ח קרליץ (שם) שאם יכול ליטול מחוץ לסוכה בלא ללכת ארבע אמות ממשתה, לא יטול בסוכה, מפני ששורה רוח טובאה על המים והם נחשבים מאוסים בעיני בני אדם, אך אם יצטרך ללכת יותר מארבע אמות, יטול ידיו בסוכה, כיון שלא נזכר בפוסקים שדבר זה הוא בזיון, והמים שנטלו בהם נקיים הם.

(10) ואף שלדעתו בתפילין כתב השו"ע לעיל (סי' מג ס"א) שמותר נראה דעת תורה כאן, כתב בשו"ת לחם שלמה (או"ח סי' קי"ב) שכיון שחלל הסוכה והאוויר שלה הוא חפץ מצוה, נחשב המשתין באוירה כמשתין עליה, מה שאין כן תפילין שאינו משתין עליהן אלא הן רק מונחות עליו [נראה לבושי מרדכי על נדרים בסוף הספר סי' א].

ואדם שמחובר לו קטטר לקבלת מי רגלים, דעת הגרי"ח קרליץ (חוט שני שם) שמותר לו להכנס לסוכה, ויכסה אותו כמה שאפשר [נראה מה שכתבנו לעיל (סי' ע"ח ס"ק ג)].

ומי שנצרך כמה פעמים בלילה להטיל מים וטירחה גדולה ללכת כל פעם לביתו, דעת הגרי"ח אלישיב (חשו"ק חמד סוכה עמ' רח) שיטיל מים מתחת לדופן עקומה שבצד הסוכה [ראה מה שכתבנו לעיל (סי' ו)].

[ביה"ל ד"ה ואל]

והשְׁטִיפֵת הַמָּסָה לֹא יִקְרֵי שְׁטִיפֵת בְּזוּי⁽¹¹⁾.

(11) ואם נכנס אור הלבנה לסוכה, הביאו הכף החיים (סי' כב) והפתחי תשובה (כאן) את דברי הפוסקים המובאים במשנ"ב לעיל (סי' רמ ס"ק לט). וראה עוד שם (סי' כ"ט) לענין הדין בשפסקוקים תלויים בסוכתו [והביאו הגרי"ח קניבסקי סוכה בהלכתה עמ' 180]. והאם רין זה הוא חיוב בסוכה כאכילה ושינה, ראה נשמת אדם (כלל קמו ס"ק א).

[משנ"ב ס"ק יא]

שְׁהוּא שְׁעוֹר הַלֶּחֶף מֵאָה אֶקְהָ⁽¹²⁾.

(12) ושם (סי' ד) כתב שהוא בערך 54 שניות. ולענין גדר שינת עראי בשאר ענינים ראה מה שכתבנו לעיל (סי' מז ס"ק כג).

[משנ"ב ס"ק יב]

הָאֵף בְּבֵיתוֹ קְצוּי שְׁאֵיכֵל עֲרָאֵי חוּץ לְבֵיתוֹ⁽¹³⁾.

(13) ומי שנמצא סמוך לסוכתו ורוצה לשתות מים, כתב הגרי"ח אויערבך (הליכות שלמה סוכות פ"ט ס"ח) שגראה לבארה שעליו

להיכנס לחוכה כדי לשתות, כיון שדרכם של בני אדם הוא שכשמצאים סמוך לביתם אינם שותים מחוץ לו אלא נכנסים לחוכה, ויש לקיים 'חשבו בעין תדורו'.

[משנ"ב ס"ק יג]

יֵין בְּקִבְעוֹת חֵיב בְּפֶסֶח⁽¹⁴⁾.

(14) ומיץ ענבים האם חייב בסוכה לדעות אלו, דעת הגרי"ח אלישיב (תורת המועדים ס"ק יח) שאין דינו כיון, ופטור מסוכה, מאידך, דעת הגרי"ח קניבסקי והגרי"ח דבליצקי (שם) שדינו כיון וחייב בסוכה כששותה אותו באופן של קביעות.

ולגבי שתיית יין בהבדלה, כתב להלן (סי' ל) שחייב להבדיל בסוכה [מחמת שתיית היין] ולא הביא חולק על זה, וביאר הטעם שם, כיון שכל העשה מבדיל בביתו ואם כן מדין 'בעין תדורו' יש לעשותו בסוכה. אכן לגבי קידוש, משמע בבחי"ל להלן (סי' ד"ה ולא) שאין חייבים לעשותו בסוכה.

ולגבי שתיית סס היין בברית מילה שנערכת מחוץ לסוכה, דעת הגרי"ח אויערבך (ש"ת מנחת שלמה ח"ב סי' נח אות לט, הליכות שלמה סוכות פ"ט ס"ט) שמותר לשתותה מחוץ לסוכה, והוסף, שמי"מ מי שדוצה להחמיר שלא לשתות אלא מעט, רשאי לעשות כן, שאף על פי שבקידוש והבדלה יש לשתות רוב כוס, מי"מ בכוס של ברית מילה שלא נזכרה בגמרא, אין צריך, ומלבד זאת יכול הוא לתת את השאר לקטן שישתה.

ולענין עשיית הברית מילה בסוכה, דעתו (שם ארחות הלכה ה"ג 69) שטוב לעשות כן, ואף עדיף מלעשותה בבית כנסת, מפני שבכך מקיים מצות סוכה. וכן דעת הגרי"ח אלישיב (ישא יוסף ח"ג סי' קט) שאם אין חשש שיסתכן התינוק על ידי נפילת לכלוך מהסכך וכדו', או מחמת מוג אויר קר, אפשר לכתחילה לעשותה בסוכה, ואדרבה, מבואר בספר מועד לכל חי (לגרי"ח פאלאג'י, סי' כ אות לז) שיש מעלה לעשותה בסוכה.

[שעה"צ ס"ק טז]

צָרִיף לְשִׁתוֹת פְּסִיחַ בְּפֶסֶח הַנִּקְלָל הוּא פְּסִיעוֹת⁽¹⁵⁾.

(15) אכן, לענין שתייה ששותים לאחר גמר האכילה, מבואר להלן (סי' לג) שאין צריך לשתותה בסוכה, אלא אם כן חשובה היא מצד עצמה, ולא החמיר כאן אלא על שתייה שבאה מחמת האכילה, שנחשבת כקבע מחמת האכילה.

ולאכול פירות וכדו', שצריך לברך עליהם באמצע סעודה כיון שאינם באים מחמת סעודה, הסתפק הגרי"ח קרליץ (חוט שני ברכות עמ' קסט) אם מותר לאוכלם בתוך סעודה מחוץ לסוכה.

[ביה"ל ד"ה כביצה]

בְּבִיצָה מִפֶּתַח⁽¹⁶⁾, אֶכֶל יִתֵּר קִצְט חֲשִׁיב קְבִיעוֹ⁽¹⁷⁾.

(16) ושיעורה במדידת זמנינו, כתב בספר שיעורין של תורה (שיעורי המצוות אות כ"א ו-כ"ב) שהוא כשיעור ביצה בינונית של זמנינו, והוא בערך 45-50 גרם, ואין לאכול יותר משיעור זה מחוץ לסוכה, אכן לענין ברכת לישוב בסוכה על אכילת פת, צריך לאכול יותר משיעור שתי ביצים של זמנינו, והוא בערך 90-100 גרם. והגרי"ח נאה כתב (שיעורי תורה סי' ג סי' וס"ק יט) שלענין אכילה מחוץ לסוכה יש לשער בביצה ללא קליפה, והיינו 53.8 סמ"ק. ולענין מדידת השיעורים בזמנינו, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' תפ"ו ס"ק א).

(17) ולאכול מחוץ לסוכה פת יותר מכביצה במשך זמן ארוך יותר מכרי אכילת פרס, כתב הבכורי יעקב (סי' יג) שמותר, מפני שאין אכילה זו נחשבת כאכילה אחת קבועה, וכן כתב בספר שיעורי המשך במילואים עמוד 70

מילואים הלכות ספח סימן תרלח המשך מעמוד קודם

אחרת. ובעיקר הדין (סי' ב אות טח) הוכיח מהש"ע לקמן (סי' תרטו סי'א) שמותר להסיר את הסכך בלא להשתמש בו, שהרי מבואר שם שבוים השביעי פותחין את הסכך, ואילו היה אסור להסיר סכך משום מוקצה, לא היו מתירים לעשות זאת עבור יום טוב אחרון, ובפרט שאפשר להכניס לסוכה כלים מאוסים כדי לפוסלה ואין צורך להסיר חלק מהסכך. אך כתב שיש לדחות ראיה זו, ולומר שהכניסם הקלו לטתור את הסוכה כדי לעשות היכר גדול שישבתו בה אימה בכלל יבל תוס'ף, וכן הסיק שאסור, והביא ראיה לזה מספר פחד יצחק.

ולמעשה, דעת הגרש"ז איערבך (ש"ת מנחת שלמה מהדורת סי' נד, ספר הסוכה פסקים והערות אות י) שמותר להסיר בין את הסכך ובין את הני, כפי שמוכח ממה שמותר לטתור את הסוכה וניהי ביום השביעי מן המנחה ולמעלה, דברי הרמ"א בסעיף זה שאסור לטלטל את הני נאמרו רק על שבת יום טוב, מאידך, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני סוכות עמ' רלג) שאסור להסיר את הני, ודעת הגר"ש אלישיב (אשרי איש ח"ג פכ"ד אות כו) שלכתחילה יש להתנות על נהי סוכה שיוכל להסיר מפני הגשמים, ואם לא התנה, יורידים על דעת להחזירם, ואף בערב היום השמיני יורידים על דעת להחזירם בשנה הבאה.

[ביה"ד ד"ה וביום טוב]

יְצַוָּהוּ וְלֹא יִשְׁלַטְלֵם (20) וכו', מיד דק"ו אג"ף של רע"ז.

(20) מבואר שאף דבר שהותר בטלטול ביום טוב משום צורך אוכל נפש, אין לטלטלו כדרכו כשאפשר לעשות זאת על ידי נישור, וראה מה שכתבנו במשני' לעיל (סי' תקי סי' ז).

(21) משמע מדבריו, שאף כשיכול לגזר את הגוף של רעי על ידי סכין, אין צורך לעשות כן, וכן משמע במשני' לעיל (סי' שח סי' קסו), וראה מה שכתבנו שם, ולענין הגדרת גוף של רעי, ראה מה שכתבנו שם (סי' קל).

[וראה תהלה לזה (סי' שי סי' ג), ואילו כאן כתב שאם בול חלק מבין השמשות, נעשה הני מוקצה, וביאר בש"ת שבת הלוי (ה"ה סי' מג אות ב), שהואיל וני סוכה הם מוקצה מחמת מצוה, המצוה תלויה בכניסת היום, יש להחמיר בבין השמשות ולחוש בכל רגע שמא בו נכנס היום ונעשים מוקצה, מה שאין כן בשאר מוקצה, שאינו תלוי בכניסת היום אלא נאסר מחמת דעת האדם המקצה, אינו נזון כמוקצה אלא אם כן הוקצה במשך כל בין השמשות, עוד תירץ, שמוקצה מחמת מצוה בני סוכה, אף שהוא דין דרבנן, מימ יסודו בין מוקצה מחמת מצוה דאורייתא, על כן יש להחמיר בו אפילו אם הוקצה לראשונה, מטפן שמה נעשה באותו הרגע מוקצה, מה שאין כן בשאר מוקצה, שאינו אסור אלא מדרבנן.] וראה פמ"ג בפתחה להלכות יום טוב שם, וראה ש"ת מנחת שלמה (ח"א סי' י, עמ' עח).

[ביה"ד ד"ה כל]

קָפַל מְקוֹם פְּחֵלֵי הַפּוֹעֵד שְׁמַתָּה לְטַלְטְלוֹ (19).

(19) משמע שמותר להסיר נהי סוכה בחול המועד כל שאין משתמשים בו, אך לעיל (סי' תרל"ד סי' ד"ה אותה) כתב בשם הב"ח, שהעם שנוי סוכה הנמצא בצד הסוכה ממעט את חללה ופוסלה כשגורם שלא יהיה בחללה שבעה טפחים, הוא מפני שאסור ליטול את הני ממקומו כל שבעה משום שהוקצה למצותו.

והמנחת פתים (כאן) כתב, שאף שמותר לטלטל את הני [בדעת הבכורי יעקב (סי' יא) שלא בדעת האיר (סי' ה), וראה משני' (סי' יד)], מימ לענין הוצאתו מהסוכה משמע ברמ"א בהמשך הסעיף שכתב שבלא תנאי אסור להסיר נהי סוכה מפני הגשמים, שאסור להוציאו.

ולענין טלטול והסרת הסכך עצמו, כתב המקור היום (לבעל החות יאיר, כאן) כאן שאסור משום שהוקצה למצוה, ולפיכך כשידו גשמים והסכך רטוב אסור לנער, וכן כתב בש"ת שואל ומשיב (רביעאה ח"ג סי' כח) שאסור להסיר סכך אף כדי ליתנו על גבי סוכה

הלכות ספח סימן תרל"ח המשך מעמוד 206

(ש"ש פני' ה"ג נד, ש"ת מנחת שלמה תניא סי' ח) שאסור, וכפי שמבואר בש"ת דוכב מישורים (ח"א סי' נח) לענין אכילת פת הבאה בכיסנין כדי שביעה במשך יותר מכדי אכילת פרס, שאין נכון לעשות כן מפני שנחשבת כאכילת קבע וראה משני' לעיל (סי' רי סי' א).

מאידך, החכמת שלמה (סי' כ) כתב שלא נאמר כלל שיעור כדי אכילת פרס לענין אכילה בסוכה, ואסור לאכול מחוץ לסוכה אף אם שוהה באכילתו יותר משיעור זה, וכן צידד בספר מקראי קודש (סוכות ח"א סי' לא עמ' קלז) מפני שאף במשך השנה אין אוכלים אכילה כזו אלא בבית, ואם כן אף בסוכה יש להקפיד על זה מדין 'תשבו כעין תדורו', וכן לענין ברכת לישוב בסוכה באופן זה שאוכל את הכביצה ביותר מכדי אכילת פרס, כתב החכמת שלמה (שם) שאפשר לברך, וכן דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני סוכות עמ' רמה) מפני שיש לצרף את הדעות הסותרות שמברכים על ישיבת הסוכה עצמה אף אם אין אוכלים בחוכה.

תורה (סי' ג סי' יט), והוסיף האלף למטה (סי' תרכ"ה סי' פז) שאם לא היה בדעתו לאכול בכדי אכילת פרס אלא נמלך לאחר שאכל מקצת לאכול עוד עד כשיעור יותר מכביצה, אין אכילה זו נחשבת אכילת קבע אף שלמעשה אכל בתוך כדי אכילת פרס, ואינה חייבת בסוכה, וכן כתב בש"ת שבת הלוי (ח"א סימן רה, על סי' זה), מאידך, בש"ת ראשית בכורים (הובא בשיעורי תורה שם) כתב שאסור לאכול כל כוית מחוץ הכביצה בתוך כדי אכילת פרס, וכן דעת הגרש"ז איערבך (ספר הסוכה פסקים והערות אות כו) שלשטות ששיעור כדי אכילת פרס הוא חמש דקות אין לאכול בכביצה מחוץ לסוכה בתוך עשר דקות [לסבורים שכיות הוא חצי בכביצה], ולמי שחושש לחומרת החתם סופר ששיעור כדי אכילת פרס הוא תשע דקות, הרמז לאכול מחוץ לסוכה ישוהה באכילת בכביצה יותר משמותה עשרה דקות, וראה מה שכתבנו במשני' להלן סי' כב.

וכן לאכול כדי שביעה כששוהה באכילתו יותר מכדי אכילת פרס [ואף אינו אוכל כל כוית בכדי אכילת פרס], דעת הגרש"ז איערבך

הלכות ספח סימן תרל"ט

ביאורים ומוספים

[משניב ס"ק יז]

אָפּלוּ מִיָּמֵינוּ.

18) ובביאור הטעם שיש מעלה לשתות מים בטובה, אף על פי שאין דרך דירה בכך, כתב בשורת שואל ומשיב (רביעאה ח"ג סי' יא) שהוא משום שבכך גודר את עצמו שלא יבוא לאכול אכילה קבוע מחוץ לסוכה. מאידך, דעת הגרי"ז מברסק (קונטרס הביאורים סוכה סי' יז) שמקיים מצוה של ישיבה בטובה בשותיה בטובה, וכן משמע בשנות אליהו (ברכות פ"א מ"ג, הובא בביה"ל לעיל סי' רלב סי' ד"ה ואם) שכתב שכל שהוא מצוה בעצם אלא שלא הצריכהו חכמים לנשותו, כגון שתיית מים בטובה, אם עשה כן נותנים לו שכר על שעשה מצוה מן המובחר (ואינו נקרא הדייט מחמת שפטור מן הדבר ועושהו). וכן מבאר בדברי הגר"ש איערבך המובאים לעיל (סי' יב) ששייך בשתיית מים ענין של יכעין תחורר. וכן דעת הגרי"ז קרליץ (חוט שני סוכה ע"מ רמא) שיתכן שמקיים בכך מצוה טובה, אף על פי שהשתיה עצמה אינה מעשה דירה, מפני שהיא מצטרפת תספלת לשאר עניני הדיוט הנעשים בטובה, ונחשבת אף היא כחלק ממועשי הדירה, אלא שלמעשה התספק שמה המעלה כשותיה בטובה היא רק משום חיוב מצוה.

ומי שאינו יכול להיכנס לסוכה, וצמא לשתות, כתב בשורת עולת שמואל (סי' נח), הובאו חלק מדבריו בביה"ל להלן סי' ד"ה וכל שאם מצטער בכך ומי"מ מחמיר על עצמו ואינו שותה, נקרא הדייט, ואף שכתב המג"א (סי' טז) שמובא בירושלמי שרב הונא החמיר על עצמו שלא לשתות מחוץ לסוכה אף שהיה צמא [וכפ"מ: שם כתב שתלמיד חכם ראי להחמיר]. וזו רק באופן שלא הצטער בכך, מה שאין כן כשמצטער שמתבטל על ידי כך משגג יום טוב או חול המועד, נקרא הדייט, כיון שחושב להרחיק בהימנעותו מהשתיה, ונמצא מפסיד מצוה שמחת יום טוב. [וראה לקמן (סי' תרמ ס"ק כב) לגבי מי שמצטער ללכת לסוכה חבירה, שבמצטער כזה יכול האדם להדיב את עצמו ולעשות את המצוה בשמחה ולברך]. מאידך, בבכורי יעקב (סי' תרמ ס"ק כ) מבואר שאף אם מצטער מחמת רעב או צמא, יש מעלה להימנע מאכילה ושתייה, וכן כתב הגר"ש איערבך (בשנת אברהם ח"א סי' תרמ ס"ק ה, וראה ש"ת מנחת שלמה ח"ב סי' נח אות לח). וכעין זה מובא בתוספת מעשה רב (אות טב) שכשהיה הגרי"א בבית האסורים בטובות, נמנע מלהירדם שם, למרות שעברו כמה ימים שלא ישן, הצטער מאד. [וראה להלן (סי' טז) שבאמילת בשר שלא בקביעות אין להחמיר כלל, ואף לא נאמר על זה שינסך להחמיר, וי"ל שמי"מ הוא בכלל 'המחמיר תבא עליו ברכה' כמבואר כאן לענין מים].

[משניב ס"ק יט]

שְׁקוּבֵעַ סְעוּדָתוֹ בְּיָדוֹ (וכו', חוץ לַסֵּכָה²⁰).

19) ושיעור קביעות סעודה, כתב בביה"ל (ד"ה אם), שאינו כקביעות שיעור סעודה על פת הבאה בכיסוין המבואר לעיל (סי' קסח ס"ק כד) וכשיעור קביעות סעודה לענין עירובי חצרות המבואר לעיל (סי' שסח ג').

20) וכן שאר מיני מאכל, כתב לעיל (סי' יג) שדינם כמינים אלו, וכגון ביצים, כמבואר בשניי תשובה (סי' ה).

[משניב ס"ק טז]

לְקַבֵּל פְּנֵי בְּרִיתוֹ (וכו', וְעַל הַיְשִׁיבָה שְׁאַחַר²²).

21) משמע ששייך דין הקבלת פני רבו בזמן הזה אף שאין בית המקדש קיים, וראה מה שכתבנו לקמן (סי' תרמ ס"ק לד).

22) וענין הישיבה הנגזר ברכה יותר מאשר האכילה לברכה, כתב הגינת

הדים (הובא בשערי תשובה סי' ה), שהוא מפני שעל ידי הישיבה נחשב הדבר כמעשה דירה, שהרי כמו כן נכנס לביתו על מנת לשבת שם, מה שאין כן אכילת פירות, שדאי עצמה אינה מעשה דירה, ומאידך אין דעתו משכנס אליה על ישיבת הסוכה, ועל כן כשחושב בשעת הכניסה גם על הישיבה בה, אזי יכול לברך.

וסדר הנרכות כשמברך על פת הבאה בכיסוין בטובה, דעת הגר"ז קרליץ (חוט שני סוכה ע"מ רג) שיש להקדים ברכת במי"מ, כיון שברכת לישב באה מחמת האכילה. וכן דעת הגרי"ז קניבסקי (ארחות רבנו ח"ב ע"מ רכח [החוסף], שאינו הפסק אף לדעת הגרי"א שמברכין על הכניסה לסוכה, מפני שלמעשה הוא מענין האכילה שהרי אסור לאכול מחוץ לסוכה). וכן כתב בלוח אי"ש שנהגים, וכתב על זה בשו"ת שלמת חיים (סי' שט"ו) שאינו הפסק. מאידך, דעת הגר"ש איערבך (ספר הסוכה פסקים והערות אות כ), ששייך פ"מ"ח הע"מ, ש"ת מנחת שלמה ח"ב סי' נח אות לח) שראוי להקדים ברכת לישב בטובה לברכת בורא מיני מזונות, מפני שעיקר הברכה היא על הישיבה והקביעות [האכילה היא חלק ממנה], שהרי על האכילה עצמה יש שיעור [שחושש להם המשני"ב] שאין מברכים עליהם, ואם כן אין לברכה לאחר ברכת המאכל משום הפסק. [אכן דן (ספר הסוכה ומנחת שלמה שם) שיתכן שאין זה הפסק כיון שהאכילה מחייבתו קצת בברכה, ולפי צד זה יצטרכו להקדים את הברכה התדירה לשאינה תדירה].

[משניב ס"ק יח]

אֵין לוֹ לְפָטוֹר עֲצֵמוֹ מִן הַשֵּׁנָה²³.

23) ואף חתן בשנה הראשונה לנישואיו [כשאינו מצטער כמבואר במשני"ב], כתב הגרי"ז קניבסקי (ארכות המינים כהלכתם תשובה קז) שצריך לישון בטובה וכן דעת הגר"ש איערבך (הלכות שלמה סוכה פ"ט ארחות הלכה הע"מ 140), ורק לגבי שבעת ימי המשחה מבואר בשריע לקמן (סי' תרמ ס"ו) שפטור, מאידך, בשו"ת דברי יציב (אריז ח"ב סי' רעד) כתב שפטור, כיון שמבואר בט"ו (סי' ט) [וכן בשו"ע הרב סי' ט] שהטעם שנוהגים העולם לישון מחוץ לסוכה הוא מפני שהם עוסקים במצוה לשמח את נשותיהם בשינה יחד עמהם ונבואר דברים], והעוסק במצוה פטור מן המצוה, העיר הנשמת אדם (כלל קמו ס"ק א) שלחלכה מצות ושימח: אינה נהגת אלא בשנה הראשונה ואי אפשר לפטור מטעם זה את העולם שישנים אף לאחר שנה זו מחוץ לסוכה, וכתב הדברי יציב, שיוצא מדברי הנשמת אדם שבשנה הראשונה אף הוא יודה שפטור, ובפרט שלדעת הרמ"א יש לימוד זכות על כל העולם, וכן דעת הגר"ש שיינברג (ישמח לב ח"א ע"מ רסא) שאם אשתו מצטערת מכך שאינו ישן עמה בשנה ראשונה פטור מלישון בטובה.

ולענין האיטור לישון יחיד בלילה, אף שהביא המשני"ב לעיל (סי' רלט ס"ק ט) מחז"ל שהישן בחדר יחידי אוחזתו לילית [וראה מה שכתבנו שם האם מועיל אור בחדר], מי"מ לענין שינה בטובה הורה הגרי"א (מעשה רב אות רכא) שמותר משום שישומר מצוה לא ידע דבר רע, חבויאו הבכורי יעקב (סי' יח). אכן, במקום שקביע הזויקא, כתב הכף החיים (סי' יג) שאין לסמוך על הנס.

[ביה"ל ד"ה יין]

אוּכַל וְשׁוֹתָהּ בְּסֵכָה²⁴.

24) ולדעות שפטור מסוכה בשתיית יין, כתב בשערי"צ לעיל (סי' כט) שיש לבאר את דברי הגמ' שיש לשתות בטובה, לגבי שתיית משקים בשעת האכילה [ולא לגבי שתיית יין בלא אכילה].

הלכות סבה סימן תרל"ט

באר הגולה קד

ח' מקשה שהיה כיו
ט' הרא"ש שם שם
טולקמא פרק ד'
הכנסת

[*] וימי שחמיר על עצמו ולא ישטה חוץ לסקה (יד) אפלו מי, הרי זה משכה. **ס'ומבשיל העשוי מהמשת מינים, (ט) * אם קובע עליו חשיב קבע (טו) וצריך ספה:** הגה ימה שחמירין להקל עקשו בשנה שאין לשנים בסכה רק המוקדקין במצות, יש אומרים (יו) משום צנה, ויש צער לישן במקומות הקרים (מדכי פי היטו); ולי נראה, משום דמצות סכה איש ובייתו איש ואשתו כדרך שהוא דר כל השנה, ובמקום שלא יוכל לישן עם אשתו שאין לו סכה (ו) מיוחדת (יה) פטור. וטוב להתמיר ולהיות שם עם אשתו כמו שהוא

באר היטב

הוא הסודות לאפמי נפשם מפלגא, וכן קבע דבשר גבינה וכלצא כהן, עכ"ל. וט"ו העלה דאין לברך לישב בסכה קלל על השתיה אפלו בקביעות, דאפלו אתול דמוב בסכה מימ אומה ברכה שמקנה על האכילה פוטרת אותו מכל וכל, ואפלו אם קובע עצמו לשמות קום האכילה בגוף שתינתו בנשמה פטור מכל אפ"ה ברכה שיברך אח"כ בשעת האכילה פוטרתו, ע"כ אין לברך קלל רק על האכילה כמיש בגוף הפיקוס, עכ"ל, ע"ש. ועין ט"ו ס"ק יח: (ו) מיוחדת. ואין לכוונת השלמת קבידת החוץ אלא בסכה בשבת וירושלמי, אך בשימיניצצנה וקשה ג"כ בקבידת החוץ, הגמ"י נכתב א"י: ומשמע דאף בסכה אין חייב לכסות פתוה"מ, והיה ברוה"מ של פסח:

משנה ברורה

ויברך לישב בסכה ויציא לכל הדעות: (יד) אפלו מ"ס. וכל שכן פת דרך צראי: (טו) אם קובע עליו וכו'. ורצה לומר, שאוכלים (לה) בבחורה, או שאוכל שעה טובה שקובע סעודתו פנה"ט, ולא די שאוכל מעט יותר ממקצת כמו בפת. וענין פגגן אברתם שהקשה על זה, (לו) ודעתו דדינו ממש כמו בפת, וייתר מקביצה מעט (לז) חוב בסכה, אכן לענין לברך לישב בסכה, דעת האחרונים דאין לברך רק בשקובע עליו סעודה, כמו שפירש בשלחן ערוך. ודע עוד, דהסיכמו פנה אחרונים, הנכון להקמיד מלאכל (לח) פשוט ונשים וגינות חוץ לפסחה, וזקא (לט) בקביעות, אכל שלא בקביעות אין להתמיר כלל: (טז) וצריך סכה. פירוש, מדינה, ועל פני צריך (מ) לברך לישב בסכה. וכתב המאמר מודכי, שמי שאכל פת הפאה בכיסו אין לשחורח בתוך התאפייאי וביציא, כמו שאנו נוהגים בכל ימות השנה, אף על פי שאינו מברך יהמוציא פיו שאינו אוכל שעה שברך בביציא פה כפי צרכי שנה, אף על פי שאינו צליו, מכל מקום כפי סכה, שהרי הוא קובע סעודתו עליו וכו', וכן נהגנו לברך צליה לישב בפסח, ע"ש. ונקט מלתא דשכיחא, דהוא הדין אפלו בלא שתנת קאפייא, פינן דקבע סעודה על הפת-כיסיו. ואם לא קבע סעודה עליו רק שאוכל יותר מקביצה, יש דעות בין האחרונים אם צריך לברך לישב בפסח, וענין בשערי השוכה שכתב דלענין שכתב ויו"ט טוב בבקר ששקבדש ואוכל פת-כיסיו במקום סעודה ואף שאחר-כך הולך לחוץ לקלל פני רבוי) וכדומה ונקישך פנה לענות עד זמן סעודה, לברי עקא יכול לברך לישב בפסח, דכיון שאוכל אותה כמות סעודה הערוכה לקודש, שפיר דמי שדברך ברב טכה, דמתקבחתו משני לה קבע, ויחל אין נדאי לברך דספק ברכות להקל, אכן מנהג העולם לברך אף כחל. וכדי להציל מתשש ברכה לבטלה יראה שלא לצאת מיד אחר אכילתו, רק לשבת שם ומן-מה, ויכון בשעת ברכתו לישב בסכה על האכילה ועל הנישכה שאמר זה"ש: (יז) משום צנה. ואם כן, מי שאין לו כרים וכסתות כראוי ויש צנה, אין לו להתמיר לישן שם, דוקרא הדיוט, כמו שכתוב בסעוף ז בהג"ה [מ"א]. וענין לקמן סימן תרס סעוף ד בהג"ה וכתב שכתבנו שם:

(יח) פטור. וכתב ר"ת א' חולק על זה, דלא מפטר משום זה, וגם במקור-צרכים מסיק דמשום זה לא מקטר, ולמר נבות אומר על העולם: משום דהוי לה מצטרע בשאין יכול לישן שם עם אשתו. והנה לפי טעם זה אם אין מצטרע, כגון שאין אצלו זמן עונה עכשו, אין לו לפטר עצמו מן השנה"ש. ומשמע ממקו אחרונים, דמאן דאי אפשר לו לישן עם אשתו בסכה דאין לו סכה מיוחדת, לא יבטל זמן עונה ולייל סבילה.

תריגוס: 1 קפח.

שער הציון

(לה) בגדיינשע, וכן משמע ממאמר מודכי. ובשערי השוכה משמע כל שקובע עצמו לזה מקרי קבע: (לז) דן מוכח להמנין בהפגן-אברתם וכן העתיק האלנה ופה את דבריו, וכן הסכים הגאון ובי צקיבא איג"ר שכן הוא פנה הפגן-אברתם, וכן מוכח בשלחן ערוך הרשב"י והבולשי שדר, דלא כפר"מדיים, ע"ש: (לח) וכן כתב בשערי השוכה שם הגאון-נדרים, ע"ש: (לח) והנה חסיי-אדם העתיק וזקא וזו גם לענין פרות בקביעות, וצ"ל לא העתיקו מפי שברך-הממים ובשערי השוכה בשם הפת-נדרים מקליו כנה. ע"ש: (לט) ואפלו באפן זה לא יברך: (מ) פרימריים:

שערי השוכה

[*] וימי שחמיר כו'. וענין כברי' שכתב שם צנה לברך שהיא חזקא ומה וכ"כ ספרי"ל, וענין לקמן חומב, וכתב כפני וקום דפחות מקביצה אין מי שחמיר, ובא"ר הקשה ע"ז, וכתב"י כתב לישב קצת, ע"ש. וענין בא"ר שכתב שחמיר ומתא פ"ש הר' אביעזר דאכילת עכ"א ישפוט ויר"ט חשיב קבע, והוא הקשה ע"ז דאי"כ מאי פריך טעשה לסת' דלמא ביר"ט הוי וכו', וענין כברי"י כנה. וענין לעיל סימן קס"ז שם בשם ח"ר לענין ברכה דאין חלוק בין שבת וחול, וא"כ נראה דהיה קאן, וכן משמע בב"י שם, ע"ש הפוסקים לענין אכילת לילה הראשונה לקמן סיפ"ד דמשמע דוקא משום דאכילת לילה ראשונה חובה חוב אפלו בכנות הא פלא"ה לא ח"יב ואפלו לא ירדו גשמיים, ע"ש בש"י לקמן ס"ק י"א וכן דעת המג"א

באר הגולה

קובעו אינשי סעודתא על תינו, ואפלו אי קבע פטלה דעתו אצל כל אדם, והוא הדין לענין ספה. וכתב"ה דקביאין החולקין מהא דאמר שם ברוך טוב עמוד ב' לא שגו אלא בקבחות וימים טובים שדרך לקבע סעודה על הדין אין נראה קלל, וקדים הפנה בסוף הסעודה ויחך פטר את שלאחר הפזון, וכפרוש ב"ש ע"ש, אבל לא יזון בלבד בלא אכילה, דאין שתיה בלי אכילה, כמו שכתב בהגהות אשר"י. וכן מה שמביאין מהא דאמר שם ברוך מג דבסת יזון מורי הספיק לקבעו יחד שהיא אחד מוציא את חברו, מספיק אין נראה כלי-כון, ויש לומר דבסת יזון בחשיבו ספיקו הספיקו לחברו יחד וצ"ל דב"י אחד סביר לקבל, אבל לא שנאמר דתנשיב קביעות זמורה לסוכו בסכה, דאי הכי נימא דכני בסוכה שנקבעו יחד לשמות יין יהיו בשאין לברך על ידו-שהן פריה הפזון. ועשה ב"באר דעת החולקין, וכתב"ה דאין מהא דלעיל. והנה אף שיש לדחות דאין צריך, מכל מקום נראה לי סעד גדול לשיטת מהא דאיסא פ"קמ"ד דף כ"ז עמוד ב' מנ"י רבנו, חשבו פ"ק פתוח וכו', אבל השונה בספ"ה, וכן פ"ש ופ"ד בר"ש פרק הל"ן דעקר ושיבת ספכה אכילה ושתיה (צנה) הכסוגן משמע דמה דאמר רבן גמליאל לענין דלי של מים 'העולם לסקח' יהא חזקא בעלמא, וצ"ל פתוח שם מיר' לענין זון בחשיבו, וכן מוכח מדעת הרמב"ם שלא העתיק אלא דמתר לשמות מים חוץ לסכה ולא הופר יין קלל ועל-פיתון דלענין זון חוב בסכה, אלא דצריך לומר חזקא פת וכו' חוב אלא באכילת קבע ולא בארצי פן כיון פי האי גונא, וזהו דאיסא בפמשה 'אוקולן ושוחין צראי חוץ לסכה, מכלל דשתיה קבע אסור, והינו פינן, דמים לא חשיבו קלל [ולא סביא לה לשיטה זו כמה דדמק כ"רין דגונא לא קאי רק באכילה, והוא החק גדול]. ומצאתי בגזנת השם וחברך לתנא גדול ברברי, והוא הרשב"א בחודשיו, דכתב בקדרא דשתיה זון רביעית חשיב קבע, ע"ש. ופנה דבכחות דף לו ג"ס כן אין נראה קלל, דלענין ספה דביצין 'משכירי' שמו מדרש שאני בין לקלא בין לחמרא, והנה דאכילת עראי דהוא בכיחה, אפלו לשיטת הסוכרים בעלמא דביצה חוב מן החונה בברכת-המזון, הכא פטור מלסכה, וגם כביתו מצוי שאוכל אכילת צראי חוץ לביתו ושעור חכמים דהוא בכיחה, וכן לענין שתיה, אף דבעלמא לא חשיבא קביעות לסיבוב בבוכות-המזון אפלו שמה כמה קבין יזון, הכא דביצין קעין מדרו, ואין דרך לשמות זון פקביעות חוץ לביתו, עליון חוב בסכה, פן נראה לי כיון בעזרת השם 'הקבר': * אם קובע עליו חשיב קבע, ע"ש במאמר מודכי שטיק דבריה הלא מלתא, דכל שהוא קבע עליו אף על פי שלא היה שיעור שדר בריאדם לקבע עליו חשיב קבע, אף דלענין פת הפאה בכיסיו מברך לעיל בסימן קס"ז דבענין זקא שיעור שדר בריאדם לקבע עליו, הכא דבענין 'משכירי' קעין מדרו, כל שקובע עליו הוא קביעות להצריט

